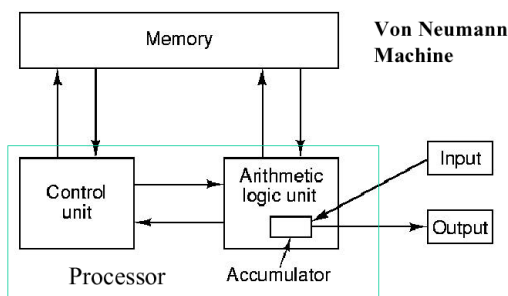

Meninger – hvor kommer de fra?

Det hedder sig, at 'die Gedanken sind frei' (tanker er toldfri). Men den ytring er jo i sig selv en klar tilkendegivelse af, at det er de nu nok ikke alligevel. I vores del af verden værdsætter vi religionsfrihed, ytringsfrihed og demokrati. Vi har alle så travlt med at 'mene' alt muligt om alt muligt og som du nok har forstået det, så er jeg bestemt ikke anderledes i det stykke. Men jeg har måske gjort mig lidt flere tanker om hvor alle disse meninger så egentlig kommer fra. Ofte har jeg følt at de fleste meninger egentlig ikke var til debat og har derfor haft et ubændigt behov for at udtrykke det jeg godt vidste var den 'forkerte' mening. Det har givet mig større indsigt – og en del skrammer.

Den menneskelige hjerne er nok stadig mere avanceret end nogen anden computer. Men dog opbygget efter den samme grundlæggende plan som blev formuleret omkring 1945 af von Neumann:

I en computer udgøres 'input' ofte af signaler fra fx tastaturet, musen, en scanner eller et modem medens 'output' kan være billeder på en skærm eller printer eller måske styresignaler til et eller andet.

Den menneskelige hjerne får sit input fra sanserne

medens output kan være muskelsvar i form af fx tale.

Ja, og så er der jo den der 'Control Unit' i CPU'en (processoren, den blå kasse i figuren). Et computerprogram består af en serie 'instruktioner' som ligger lagret i hukommelsen ('Memory' på figuren). Disse instruktioner er totalt ulæselige for den menneskelige hjerne, men er 'compileret' eller 'oversat' fra programmeringssprog som fx Java, php eller C# for nu blot at nævne nogle få. Det er CPU'ens opgave at styre den proces som består i successivt at hente instruktionerne fra memory og at få dem udført.

Det er naturligvis op til programmøren at skrive programmet. Men den måde hvorpå hans kode implementeres af computeren er indbygget i maskinen i form af et sæt af 'mikroinstruktioner' der på det helt basale niveau bygger bro mellem koden og maskinens hardware.

Spørgsmålet er så om vi dybt inde i den menneskelige CPU faktisk har et tilsvarende sæt af mikroinstruktioner som ligger fast fra fødslen. Er vi således underlagt et statisk sæt af instinkter, noget arvemæssigt rodfæstet, nogle DNA – sekvenser som vi ikke kan lave om på og som på et helt basalt niveau bestemmer hvordan vi hver især implementerer de programmer som opdragelse og undervisning indpoder i vores hukommelse?

I computerverdenen bruges et begrænset sæt af meget enkle mikroinstruktioner, for på den måde opnås øget hastighed. Men den menneskelige hjerne vil aldrig kunne konkurrere på hastighed med en computer der er opbygget af uorganiske dele. Vi har derfor plads til at udnytte de fordele som et mere kompliceret – og måske ligefrem plastisk – system kan give. De omtalte mikroinstruktioner bruges fælles af alle programmerne. Det er derfor en meget involveret proces dersom de skal laves om. Men måske er det faktisk muligt på et tidligt udviklingsstrin i en menneskehjerne.

En computer er en 'automat'. Programmerne kører på præcis samme måde hver eneste gang uden mindste afvigelse fra det én gang fastlagte. Såvel de overordnede instruktioner i programmet som de mikroinstruktioner der fører dem ud i livet er fuldkommen statiske. Men vi oplever alligevel af og til at en maskine 'går ned' eller at den på anden vis opfører sig 'anderledes'. Men det er en illusion: Det kan skyldes at et givet program interagerer med andre programmer på måder som programmøren ikke havde forudset, eller at han ikke havde taget højde for usædvanlige kombinationer af de data som programmet behandler. Et groft eksempel er et program som går ned fordi det forsøger en division med 0 eller der sker det at flere programmer eller dele af samtidigt kørende programmer tilgår samme data som de ændrer mens de kører. Ting som programmøren med større dygtighed eller omhu kunne have undgået.

Meninger – hvor kommer de fra?

De fleste mennesker vil have en hel del imod at blive betegnet som 'automater'. Og for en umiddelbar betragtning så ser det faktisk ud til, at en menneskehjerne er mere plastisk. Gennem øvelse og træning er det i hvert fald muligt at effektivisere tankebanerne således at bestemte mentale processer kan optimeres gennem livet. Når man har spillet en noteside et vist antal gange på klaveret, så bliver det som om fingrene 'af sig selv' finder vej til de rigtige tangenter. Ordblinde som tvinger sig til at læse meget kan opleve en øgning af læsehastigheden, og bridgespillere bliver bedre til at huske kortene når de spiller hyppigere. Det er som om vores hjerne hele tiden genskriver de programmer vi sætter dem til at køre.

Meget tyder på, at den plasticitet som jeg har omtalt faktisk aftager med alderen. I hvert fald er de fleste violinvirtuoser, pianister etc. startet på et meget tidligt tidspunkt. Allerede i 7 – årsalderen er det faktisk 'for sent'. I så høj en alder kan man stadig nå at blive en meget dygtig musikudøver, men man kan ikke længere 'vokse sammen' med sit instrument sådan som de sande virtuoser gør. Og vi kender det fra sprog – vi kan godt lære fremmedsprog, men indfødte kan alligevel straks høre de små forskelle der afslører at det altså ikke er vores modersmål vi taler.

Mennesket har høje tanker om egenskaber som 'bevidsthed' eller 'personlighed' der på et overordnet moralsk plan styrer vores adfærd. Men hvordan er personligheden formet? En del er måske mikroinstruktioner vi har arvet, andet har vi fået bygget ind gennem offentligt ansatte programmører alias pædagoger eller skulle jeg sige alias religiøse overhoveder? Og er bevidstheden ikke af og til faktisk i vejen for hensigtsmæssige processer i hjernen? Hvis fx en pianist pludseligt begynder at tænke alt for fokuseret på de noder han nu skal spille så kan han opleve at gå i stå midt i et stykke han ellers altid har kunnet spille. Når man pludseligt sætter voldsomt fokus på en detalje i noget man ellers altid har kørt 'på ryggraden' så risikerer man at bevidstheden faktisk spænder ben for en. Fænomenet er beskrevet i 'Star Wars' hvor Jediene træner med bind for øjnene. De har efter sigende et højt 'neutrinotal' noget jeg så vil oversætte som de ubevidste dybe programmer der kører uafhængigt af bevidstheden.

Så hvordan har vi fået de meninger og holdninger vi med så stor energi fremfører overfor andre? Er det virkelig noget der har udspring i os selv? Og er det med holdninger og religiøs tro som det er med modersmålet? Er der visse ting vi i en ung alder er programmeret til at synes og 'føle' og som derefter aldrig kan laves om?

I skrivende stund står vestlige lande med det problem, at der er en masse børn af 'syrienskrigere' der har deltaget i en krig rettet mod vestlige værdier. Børn som er født og opvokset i et sæt af moralbegreber der er fuldstændigt modsatte af vores. Og som vi nu er mere eller mindre tvunget til at hente 'hjem' til det land hvori deres forældre har (eller havde) statsborgerskab. Der kan være et vist belæg for at frygte at disse børn kan udgøre en latent trussel gennem hele deres livstid. Jeg burde vide det. Et andet sted vil jeg skrive meget mere om religion og tro, men her vil jeg kort beskrive et dilemma som jeg selv (og utvivlsomt mange andre) oplever: Jeg har, ved meget grundige overvejelser gennem et efterhånden ikke helt kort liv, langsomt måttet sande at Bibelen ganske enkelt er utroværdig, ikke så meget på grund af clashes med historiske eller naturvidenskabelige fakta, men mere på grund af indre uoverensstemmelser. Derom mere andetsteds, men det relevante i denne forbindelse er at jeg ikke desto mindre alligevel må erkende at jo – jeg er faktisk 'troende'. Sådan er jeg nemlig opdraget. Det er mig umuligt at gøre mig fri af denne barnetro og dette er et forhold som giver mig mange problemer. Jeg kan forstå det ud fra ovenstående: Det er simpelthen programmeret ind i mig i en tidlig alder. Det er et program der ikke kan slettes. Så nej – vi skal ikke gøre os nogen illusioner om at det vil være muligt at 'omvende' syrienskrigernes børn. Dybt nede er de radikaliserede muslimer.

Når jeg i denne blog udtrykker min 'mening' om dette og hint, så må du forstå at det kan være hårdt tilkæmpede meninger. Det kan være endog meget vanskeligt at sætte sig ud over de automatiske holdninger som man har fået indprogrammeret i sin tidlige barndom eller som er forhåndsgivne

Meninger – hvor kommer de fra?

grundet samfundets almindelige moralbegreber. Når jeg udtrykker en holdning til noget, så har jeg først prøvet – intenst – at sætte mig ud over den slags. Det er heller ikke nogen given ting at en mening er 'forkert' eller 'rigtig' blot fordi den fører til behagelige eller ubehagelige følgeslutninger. Det har jeg også forsøgt at sætte mig ud over. Og det betyder at nogle af mine meninger vil være overraskende eller måske ligefrem 'chokerende' for nogle. Og som sagt: Jeg er så glimrende klar over, at det kan give lidt skrammer.